

भगवतः रामस्य महत्त्वं, राज्यं प्रति च केन्द्रस्य उपेक्षा, निर्वाचने काङ्ग्रेसस्य विषयः भविष्यति

भारतेन 3-0तः श्रृंखला विजिता रोहित शर्मा स्पर्धापुरुषः शिवम दुबे च श्रृंखला पुरुषः चयनितौ

लङ्काकाण्डम् (षष्ठितमः सर्गः) श्रीरामद्वारा सीताग्रहणम्, महादेवद्वारा च दर्शितेन दशरथेन सह श्रीरामस्य कथोपकथनम्

जयन्ती

श्रीगुरुगोविन्दसिंह-वर्यस्य जीवनं नैकेभ्यः जनेभ्यः सम्बलभूतं वर्तते-प्रधानमन्त्री

दशमसिखगुरोः श्रीगुरुगोविन्दसिंह वर्यस्य सप्तपञ्चाशदुत्तर त्रिशततमा जयन्ती आराध्या आसंसारञ्च भक्त्या सोत्साहेन च परिपालिता। गुरुगोविन्दसिंहवर्यस्य जयन्तिः प्रकाशोत्सवः प्रकाशपर्व इत्येताभ्यां संज्ञाभ्यामपि परिज्ञायते। श्रीगुरुगोविन्दसिंहः नववर्षीयः सन्नेव सिखसमुदायस्य आध्यात्मिकनेता बभूव। यदा सः स्वपितुः गुरुतेगवाहदुरस्य उत्तराधिकारी सञ्जातः। सः एकः महत्तमः लेखकः आसीत्, तस्य शिक्षाः आधिक्येन ' गुरुग्रन्थसाहिब' इत्याख्ये धर्मग्रन्थे संकीर्तनत्वेन लिखिताः सन्ति। पञ्चाबप्रान्ते अवसरेऽस्मिन् बहुशः श्रद्धालवः अमृतसरस्थं हरमन्दिर-साहिब इति मन्दिरं प्रति प्रणमनाय यान्ति। प्रधानमन्त्रिणा नरेन्द्रमोदिना दशमगुरवे श्रद्धाञ्जलिः समर्पिता। तेन एकस्मिन् दृश्यश्रव्यसन्देशे उक्तं यत् श्रीगुरुगोविन्दसिंह-वर्यस्य जीवनं नैकेभ्यः जनेभ्यः सम्बलभूतं वर्तते। विदेशमन्त्रिणा सुब्रह्मण्यम्-जयशंकरेण सूचनाप्रसारण-मन्त्रिणा अनुरागसिंह-ठाकुरेणापि दशमगुरोः प्रकाशोत्सवावसरे श्रद्धाञ्जलयः समर्पिताः।

अयोध्यातः एयर इंडिया-एक्सप्रेस-उड्डयनसेवायाः उद्घाटनम्

सोमवासरे राममन्दिरस्य भव्योद्घाटनसमारोहः भविष्यति। ततः केन्द्रिय-नागरिकोड्डयनमन्त्री ज्योतिरादित्यसिंधिया उत्तर प्रदेशस्य मुख्यमन्त्री आदित्यनाथ-योगी इत्येताभ्याम् बुधवासरे एयर इंडिया-एक्सप्रेस-इति उड्डयनसेवायाः उद्घाटनं विहितम्। बेंगलुरु-अयोध्या-मार्गोपरि प्रथम विमानं पञ्चाधिकाष्टवादने निर्गतम् अपि च पञ्चत्रिंशदधिक-दशवादने अयोध्यायां समागतम्। कोलकाता-अयोध्ययोः मध्ये प्रथमोड्डयनं पञ्चाधिकाष्टवादने समभवत् सहैव पञ्चाशदधिक-द्वादशवादने विमानेन कोलकातायां भूमावतरणम् विहितम्।

भारतस्य चतुरंगक्रीडकेन रमेश बाबू-प्रज्ञानन्देन टाटा स्टील- मास्टर्स प्रतिस्पर्धायां विश्वविजेता डिंग लिरेनः पराजितः

भारतस्य चतुरंगक्रीडकेन रमेश बाबू-प्रज्ञानन्देन परह्यः नीदरलैंडदेशस्य विज्क-आन-जी इत्यस्मिन् टाटा स्टील-मास्टर्स इत्याख्यायां प्रतिस्पर्धायां विश्वविजेता-चतुरंगक्रीडकः डिंग लिरेनः पराजितः। अनेन विजयेन विश्वनाथन- आनन्दम्-अतिरिच्य प्रज्ञानन्दः भारतस्य द्वितीयः क्रीडकः समभवत् येन वर्तमान-विजेता पराजितः।

केरलस्य वेलिंगटन-द्वीपे समायोजित-समारोहे

प्रधानमन्त्रिणा चतुस्सहस्रकोट्यधिक- मूल्यानां परियोजनाः राष्ट्राय अर्पिताः

प्रधानमन्त्रिणा नरेन्द्रमोदिना कोच्चिनगरस्य वेलिंगटनद्वीपे समायोजिते समारोहे चतुस्सहस्रकोट्यधिक- मूल्यानां परियोजनाः राष्ट्रार्पिताः। एतासु परियोजनासु अष्टादशशतकोटि-रूप्यकाणां व्ययेन निर्मित- जलपोत- स्थानकमपि सम्मिलितमस्ति। प्रधानमन्त्रिणा पुतुवाइपीन इत्यत्र इण्डियन- ऑयल इत्यस्य अत्याधुनिक- वातीन्धन-प्रकल्पमपि समुद्घाटितम्। अवसरेऽस्मिन् केरल-राज्यस्य राज्यपालः आरिफ- मुहम्मदखानः केन्द्रीय- जलमार्ग- मन्त्री सर्वानन्दसोनोवालः, मुख्यमन्त्री पिनाराई विजयन इत्यादयः गणमान्यजनाः अपि उपस्थिताः आसन्। इतः पूर्वं प्रधानमन्त्रिणा त्रिशूर-जनपदस्य गुरुवायूरस्थे भगवतः श्रीकृष्णस्य मन्दिरे पूजार्चनादि विहिता। मोदी अभिनेतुः प्राक्तन- सांसदस्य च सुरेशगोपीत्यस्य पुत्र्याः विवाह- समारोहेऽपि समुपस्थितः अभवत्।

अन्ते च मोदिना त्रिप्रयारस्थस्य श्रीराम- स्वामी-मन्दिरस्य दर्शनमपि कृतम्। यत्र तेन निकटस्थे तडागे मीनट्टु- वजीपाडु इत्याख्यं मीनपोषकं कार्यमपि कृतम्, यद्वि अस्य मन्दिरस्य पूजायाः विशेषांशिभूतं कार्यमस्ति। मोदी दिल्लीं प्रति प्रत्यावर्तनात् प्राक् कोच्चिनगरस्य मरीन-ड्राइव इत्यत्र भाजपेति दलस्य शक्तिकेन्द्रप्रभारिणां सम्मेलनमपि सम्बोधितवान्।

ओडिशायाः पवित्रनगरे पुर्यां मुख्यमन्त्रिणा नवीन-पटनायकेन श्री-मन्दिर-परिक्रमा-प्रकल्प-परियोजनायाः उद्घाटनं विहितम्

ओडिशायाः पवित्रनगरे पुर्यां अष्टशतकोटिरूप्यकाणां श्री-मन्दिर-परिक्रमा प्रकल्प-परियोजनायाः मुख्यमन्त्रिणा नवीन-पटनायकेन उद्घाटनं विहितम्। अस्याः परियोजनायाः अन्तर्गतं तीर्थयात्रिभ्यः वाहनस्थानकक्षेत्रम्, श्रीसेतुः, यात्रिणां गतागतार्थ समानान्तर- मार्गः, तीर्थ- यात्रिकेन्द्रम्, विश्रामस्थानम् समेत्य अन्याः नैकाः सुविधाः सम्मिलिताः सन्ति। एतस्मिन् ऐतिहासिकक्षणे सम्पूर्ण- नगरं पुष्पैः प्रकाशेन भित्तिचित्रैश्च सुसज्जीकृतः वर्तते।

विकसित भारत-संकल्प यात्रा गतवर्षस्य नवंबरमासे समारब्धा-सूचना एवं प्रसारणमन्त्री

सूचना एवं प्रसारणमन्त्री अनुराग सिंह ठाकुरः प्रोक्तवान् यत् विकसित भारत-संकल्प यात्रा गतवर्षस्य नवंबरमासे समारब्धा आसीत्। एतया यात्रया कीर्तिमत्संस्थापितम् यतः अस्यां यात्रायां एतावता पञ्चदशकोटिजनाः सम्मिलिताः सञ्जाताः। अनुराग सिंह ठाकुरेण कथितं यत् विकसित भारतस्य लक्ष्यदिशि इयं महती उपलब्धिः वर्तते। तेन सामाजिकान्तर्जालिक-सन्देशे समुदीरितं यत् सप्तचत्वारिंशदधिक-द्विसहस्रतमवर्षं यावत् भारतं विकासशीलराष्ट्रत्वेन निर्मातुं प्रधानमन्त्रिणा इयं संकल्प यात्रा समारम्भिता। तेनोदीरितं यत् अयं विश्वासः जनान् जनकल्याणकारी योजनाभिः साकं योजयिष्यति सहैव विकसित भारतस्य संकल्पं साधयितुमपि सहायतां प्रदास्यति।

रेलयानानि, रेलस्थानकानि च दिव्यांगजनेभ्यः सुकरणानि भवेयुरिति अभियानं प्रचाल्यते

केन्द्रप्रशासनेन उक्तं यत् सप्तनवत्युत्तरपञ्चशतरेलस्थानकानि साम्प्रतं यावत् दिव्यांगजनेभ्यः सुकराणि कृतानि सन्तीति। यत्र स्वचालितसोपानानां निर्माणं स्वतः ऊर्ध्वग-यन्त्राणां स्थापनञ्च कृतमस्ति। रेलमन्त्रिणा प्रोक्तं यत् रेलयानानि, रेलस्थानकानि च दिव्यांगजनेभ्यः सुकरणानि भवेयुरिति अभियानं प्रचाल्यते इति। तेनोक्तं यत् इतोऽपि द्वादशशताधिकानि स्वचालितसोपानानि द्विसप्तति-अधिकत्रिशतस्थानकेभ्यः स्वीकृतानि सन्तीति।

सुभाषितम्

स्वभावो नोपदेशेन शक्यते कर्तुमन्यथा! सुतप्तमपि पानीयं पुनर्गच्छति शीतताम्!!

भावार्थ- किसी व्यक्ति को आप चाहे कितनी ही सलाह दे दो किन्तु उसका मूल स्वभाव नहीं बदलता ठीक उसी तरह जैसे ठण्डे पानी को उबालने पर तो वह गर्म हो जाता है लेकिन बाद में वह पुनः ठंडा हो जाता है।

सूचना- हिमसंस्कृतवार्ता: दैनिकपत्रे व्याकरणात्मक-अशुद्धिनां कृते सम्बद्धाः पत्रकाराः लेखकाश्च उत्तरदायिनः भविष्यन्ति

कार्यालयः हिमसंस्कृतम् प्रकाशनम् जसवां कोटला तहसीलपरिसरस्य सम्मुखे कस्बा कोटला, जिला कांगड़ा हि.प्र. पत्रव्यवहारसङ्केतः- १७७१११

भगवतः रामस्य महत्त्वं, राज्यं प्रति च केन्द्रस्य उपेक्षा, निर्वाचने काङ्ग्रेसस्य विषयः भविष्यति

हिमसंस्कृतवार्ता:- शिमला। काङ्ग्रेसदलं लोकसभानिर्वाचने भगवतः रामस्य महत्त्वं, केन्द्रसर्वकारस्य हिमाचलप्रदेशं प्रति उपेक्षां च विषयं करिष्यति। मंगलवासरे शिमलानगरस्य दलस्य मुख्यालये राजीवभवने आयोजितायां सभायां एतयोः विषययोः विस्तरेण चर्चा कृता। भाजपायाः हिमाचलविरोधी मुखं, काङ्ग्रेसस्य एकवर्षीययोजना च जनसामान्यं मध्ये नेष्यते इति काङ्ग्रेसनेतृभिः सर्वसम्मत्या निर्णयः कृतः। काङ्ग्रेसनेतारः अवदन् यत् भगवान् रामः सर्वेषां एव अस्ति, ते तं कस्यापि राजनैतिकदलस्य व्यक्तिगतसम्पत्तिः भवितुं न अनुमन्यन्ते। हिमाचलप्रदेशः देवी-देवतानां भूमिः अस्ति। वयं शताब्दशः भगवतः रामस्य पूजां कुर्वन्तः तस्य आदर्शानाम् अनुसरणं कुर्मः। लोकसभानिर्वाचनस्य सज्जतायै आयोजितायां सभायां मुख्यमन्त्री सुखविन्दरसिंहसुक्खुः, उपमुख्यमन्त्री मुकेश अग्रिहोत्री, अधिकांशः सर्वकारीयमन्त्रिणः, विधायकाः, पूर्वमन्त्रिणः, पूर्वविधायकाः, जिला तथा प्रखण्डकाङ्ग्रेसस्य अध्यक्षः, मोर्चा-सङ्घटनानां अध्यक्षः च उपस्थिताः आसन्। काङ्ग्रेस प्रदेशाध्यक्षा प्रतिभासिंह उक्तवती यत् अधुना रामस्य नाम्नः विषये राजनीतिः क्रियते। हिमाचलस्य १८ प्रतिशतं जनाः हिन्दूजनाः सन्ति। अस्माकं भगवति रामे विश्वासः अस्ति। यदा यदा अवसरः प्राप्यते तदा तदा अयोध्यां गमिष्यामः। सभायां लोकसभानिर्वाचनात् पूर्व संस्थायाः सक्रियकार्यकर्तृभ्यः सर्वकारे नियुक्तयः दातव्यः इति आग्रहः उद्भूतः। अनेके नेतारः अवदन् यत् सर्वकारनिर्माणस्य एकवर्षस्य अनन्तरम् अपि नियुक्तयः न भवन्ति इति दुःखदम्। अस्मिन् विषये सर्वकारेण शीघ्रमेव निर्णयः करणीयः। सभायां राज्यस्य प्रत्येकस्मिन् विधानसभाक्षेत्रे मन्त्रिणां क्रमशः चतुःपञ्चपर्यन्तं भ्रमणस्य आयोजनं कर्तुं अपि सहमतिः अभवत्। बुधवासरात् आरभ्य सर्वकारः ग्रामस्य द्वारे योजनया निर्वाचनप्रचारस्य आरम्भं कृत्वा एकवर्षं काङ्ग्रेससर्वकारेण कृतं कार्यं जनसामान्यं प्रति नेतुम् आह। एतदतिरिक्तं प्राकृतिक आपदानिधिविमोचनविषये केन्द्रसर्वकारेण कृतस्य उपेक्षायाः विषयः अपि निर्वाचने मुख्यविषयः भवेत् इति निर्णयः अपि कृतः।

गत एकवर्षे राज्यस्य भाजपायाः हिमाचलविरोधी मुखं उद्भूतम् इति दलनेतारः अवदन्। केन्द्रीयसहायतां प्राप्तुं भाजपासांसदाः सहायतां न कृतवन्तः। भाजपानेतारः राज्यं आर्थिकदृष्ट्या दुर्बलं कर्तुं प्रत्येकं रणनीतिं प्रयुञ्जते स्म। विदेशीयसंस्थाभ्यः प्राप्तवित्तीयसहायतायाः सीमाः आरोपिता। राज्यस्य ऋणं ग्रहीतुं बाधाः अपि निर्मिताः आसन्। विद्युत् परियोजनाभ्यः जलोपकरणं, स्वत्वशुल्कं च भुक्तिषु अपि बाधाः सृज्यन्ते स्म। राज्यं आपदाप्रभावितं राज्यं घोषयितुं विधानसभाद्वारा पारितस्य संकल्पस्य समर्थनं भाजपाविधायकाः न कृतवन्तः। एतादृशे सति एतेषां सर्वेषां विषयाणां विषये जनसामान्यं सूचयितुं महत्त्वपूर्णम् अस्ति। निर्वाचनप्रचारकाले द्वारे द्वारे भ्रमणेन एते विषयाः उत्पापिताः भविष्यन्ति।

यदा वैधानिकप्रकरणाः न प्रत्यागताः तदा केचन नेतारः अप्रसन्नतां प्रकटितवन्तः

पूर्वसर्वकारकाले पञ्जीकृताः प्रकरणाः अद्यापि न निवृत्ताः इति विषये केचन नेतारः समागमे अप्रसन्नतां प्रकटितवन्तः। पूर्वभाजपासर्वकारेण अनेकेषां काङ्ग्रेसनेतृणाम्, अधिकारिणां, कार्यकर्तृणां च विरुद्धं मिथ्याप्रकरणाः कृताः इति नेतारः अवदन्। एते प्रकरणाः निवृत्ताः भवेयुः।

रामस्य शपथं, चतुर्षु आसनेषु भाजपा दलस्य पराजयं करिष्यामः- मुकेशः अग्रिहोत्री

उपमुख्यमन्त्री मुकेश अग्रिहोत्री उक्तवान् यत् वयं रामस्य शपथं कुर्मः, चतुर्षु आसनेषु भाजपादलस्य करिष्यामः। सर्वकारस्य संस्थायाः च समन्वयस्य उन्नयनार्थं एषा सभा आयोजिता इति सः अवदत्। लोकसभा निर्वाचनं आगच्छति। वयम् अधुना निर्वाचनविधाने प्रविशन्तः स्मः। चतुर्णां गणानाम् उपरि भाजपां पराजयितुं रणनीतिः निर्मितः अस्ति। काङ्ग्रेससर्वकारस्य एकवर्षस्य कार्यम् जनसामान्यं मध्ये व्याख्यातं भविष्यति। भाजपायाः मुखं हिमाचलविरोधी एव अभवत्। अस्य विषये जनसामान्यं अपि सूचितं भविष्यति। बुधवासरात् आरभ्य निर्वाचनप्रचारे सर्वकारः कूर्दति। सर्वेषां कर्तव्यानि नियुक्तानि सन्ति। प्रत्येकं मन्त्रिणः विधानसभायां पञ्चपरिक्रमाः भविष्यन्ति। सर्वे मिलित्वा राज्ये काङ्ग्रेसस्य ध्वजम् उत्पापयिष्यन्ति।

‘काङ्ग्रेसनेतृणां यदि भगवति रामे विश्वासः अभविष्यत् तर्हि ते काङ्ग्रेसस्य निर्णयस्य विरोधं अकरिष्यन्’-जयरामठाकुरः

हिमसंस्कृतवार्ता:- प्रतिनिधिः।

कार्यालयीयः

विपक्षनेता जयरामठाकुरः उक्तवान् यत् केचन काङ्ग्रेसनेतारः किमपि वदन्ति। एकतः सः अयोध्यायां भगवतः श्रीरामस्य जीवनस्य अभिषेकस्य विरोधं कुर्वन् अस्ति अपरतः सः भगवान् श्रीरामस्य शपथमपि गृह्णाति। भगवान् रामजन्मक्षेत्रमन्दिरस्य प्राणप्रतिष्ठमहोत्सवे न आगमिष्यामि इति काङ्ग्रेसपक्षेण निर्णयः कृतः। काङ्ग्रेसस्य एषः निर्णयः कोटिशः रामभक्तानाम् आस्थायाः, भक्त्याः च विरुद्धः अस्ति। दुर्भाग्यं यत् काङ्ग्रेसः भाजपायाः विरोधं कुर्वन् अधुना रामचन्द्रस्य विरोधं कर्तुम् आरब्धा अस्ति। रामस्य विरोधेन काङ्ग्रेसस्य महत्त्वयः भविष्यति। सः अवदत् यत् भाजपायाः संघस्य वा विरोधः कर्तुं शक्यते परन्तु रामचन्द्रस्य विरोधः सर्वथा अनुचितः अस्ति। विक्रमादित्यसिंहः प्राण प्रतिष्ठां गच्छेत्। अतीव सौभाग्यशालिनः अत्यल्पाः जनाः च प्राणप्रतिष्ठमहोत्सवे गन्तुं निमन्त्रणं प्राप्तवन्तः। तस्य सौभाग्यम् अस्ति यत् सः अस्य शुभस्य अवसरस्य साक्षिणः अवसरं प्राप्नोति। अस्मिन् उदात्तकार्ये काङ्ग्रेसः अपि राजनैतिकदृष्ट्या निर्णयान् गृह्णाति। एषः स्वस्य व्यक्तिगतश्रद्धायाः, भक्त्याः च आक्रमणम् अस्ति। राममन्दिर-प्राणप्रतिष्ठमहोत्सवं प्रति कस्यचित् गमनं निवारयितुं अन्यायः। विपक्षनेता उक्तवान् यत् यदि हिमाचलस्य काङ्ग्रेसनेतृणां भगवतः रामस्य विषये किञ्चित् अपि विश्वासः स्यात् तर्हि ते भगवतः श्रीरामस्य मन्दिरे प्राणप्रतिष्ठसमारोहस्य बहिष्कारस्य काङ्ग्रेसस्य निर्णये आपत्तिं प्रकटयितुं शक्नुवन्ति स्म यतः एतत् आस्थायाः श्रद्धायाः च विरुद्धम् अस्ति। परन्तु हिमाचलतः कोऽपि काङ्ग्रेसनेता काङ्ग्रेसस्य अस्य कार्यस्य विरोधं न कृतवान्। सः अवदत् यत् एतादृशं भक्तिवातावरणं देशे पूर्वं कदापि न दृष्टम्। एतत् लक्ष्यं ५०० वर्षाणां संघर्षानन्तरं प्राप्तम् अस्ति। श्रीरामजन्मभूमि मन्दिरस्य प्राणप्रतिष्ठायाः ऐतिहासिकस्य क्षणस्य प्रतीक्षां देशे सर्वत्र कोटिशः रामभक्ताः श्रद्धया श्रद्धापूर्वकं प्रतीक्षां कुर्वन्ति। अस्माकं सर्वेषां कृते सौभाग्यम् अस्ति यत् वयम् अस्य क्षणस्य दर्शनं प्राप्नुमः। अस्मिन् यशस्विनः प्रधानमन्त्रिणः नरेन्द्रमोदिनः महत् योगदानं कृतम्।

जयराम ठाकुरः अवदत् यत् सम्पूर्णेन देशेन निर्णयः कृतः यत् यशस्वी प्रधानमन्त्री नरेन्द्रमोदी तृतीयवारं देशस्य प्रधानमन्त्री भविष्यति। अपरपक्षे विपक्षगठबन्धनभारतस्य नेतारः अद्यापि स्वनेतृनिर्णयं कर्तुं न समर्थाः सन्ति, परस्परं आसनवितरणस्य निर्णयं कर्तुं न समर्थाः सन्ति। काङ्ग्रेसस्य आन्तरिकविमर्शस्य विषये विपक्षनेता उक्तवान् यत् एषः काङ्ग्रेसस्य आन्तरिकः विषयः अस्ति, यस्मिन् विषये सः बहु वक्तुं न इच्छति। एकवर्षानन्तरं यदा मन्त्रिमण्डलस्य विस्तारः अभवत् तदा मुख्यमन्त्री सुक्खुः अन्येभ्यः मन्त्रिभ्यः विभागान् अपहृत्य नूतनमन्त्रिभ्यः दत्तवान् स्वविभागान् तु स्वयमेव स्थापयति स्म। स्पष्टतया यदा कश्चन विभागः कस्यचित् अपहृतः भवति तदा आक्रोशः भवति। येभ्यः नूतनमन्त्रिभ्यः विभागाः दत्ताः ते अपि न प्रसन्नाः, यतः तेषां मनसि एतेषां विभागानां महत्त्वं नास्ति इति। अस्मिन् सर्वकारे कोऽपि सुखी न दृश्यते इति विपक्षनेता अवदत्। न जनसमूहः प्रसन्नः अस्ति, न च काङ्ग्रेसनेतारः मन्त्रिणः च। केवलं एकवर्षे एव काङ्ग्रेससर्वकारस्य प्रशासनं खण्डखण्डं पतितम्। कर्मचारिणां मध्ये क्रोधः, असन्तुष्टिः च भवति। पेन्शनं ओपीएस च विस्मरन्तु, वेतनमपि न प्राप्यते। कर्मचारिणः स्ववेतनस्य विरोधं कुर्वन्ति। दशसहस्राधिकाः बहिः निर्गताः श्रमिकाः गृहं प्रेषिताः। स्वास्थ्यसुविधाः भग्नावशेषाः सन्ति। जनाः चिकित्सां प्राप्तुं अपि न शक्नुवन्ति। वैद्याः कृष्णपट्टिकां धारयित्वा सेवां प्रयच्छन्ति। एकवर्षे एकं कार्यं न प्राप्तवान्। सुक्खु-सर्वकारेण केवलं १३ मासेषु एव १४ सहस्रकोटिरूप्यकाणां ऋणं गृहीतम्।

“सर्वकारः ग्रामस्य द्वारे” योजना आरब्धा, मुख्यमन्त्री सुखविन्दरसिंहसुक्खुः हमीरपुरस्य ग्रामाद् आरब्धवान् योजना

हिमसंस्कृतवार्ता:- कार्यालयीयः प्रतिनिधिः।

मुख्यमन्त्री सुखविन्दरसिंहसुक्खुः बुधवासरात् हिमाचलसर्वकारेण प्रारब्धस्य कार्यक्रमस्य सर्वकारः ग्रामस्य द्वारे कार्यक्रमस्य उद्घाटनार्थं नादौनविधानसभाक्षेत्रस्य गलोडं प्राप्तवान्। अत्र बढेरा पंचायते मुख्यमन्त्री पर्वतशैल्या मञ्चात् जनानां सह वार्तालापं कुर्वन् अवदत् यत् भवतां याः याः समस्याः सन्ति, भवन्तः लिखितरूपेण मां वदन्ति, प्रत्येकं समस्यायाः समाधानं भविष्यति। न केवलम्, सः जनान् अवदत् यत् यदि केनचित् कारणेन

तेषां शिमलानगरम् आगन्तुं भवति तर्हि शुक्रवासरे शिमलानगरम् आगन्तुं प्रयत्नः करणीयः, यतः सः शुक्रवासरं विशेषतया जनसामान्यस्य दिवसरूपेण स्थापितवान् अस्ति। बढेरा मन्दिरस्य सिद्धबाबा बालकनाथस्य प्राङ्गणे आयोजिते अस्मिन् कार्यक्रमे बहुसंख्याकाः जनाः उपस्थिताः आसन्। इतः मुख्यमन्त्री गोएस-पञ्चायतं प्राप्य सर्वकारः ग्रामस्य द्वारे एव कार्यक्रमस्य उद्घाटनं कृतवान्। विभिन्नैः सर्वकारीयविभागैः अपि पंचायते स्वकीयानां प्रदर्शनीनां आयोजनं कृतम्।

बगाहानगरे द्विगुणहत्यायाः कारणेन भयस्य वातावरणम्, अपराधिनः गृहे प्रविश्य मातुः पुत्र्याः च निर्ममतापूर्वकं हत्यां कृतवन्तः, पुलिसदलम् अन्वेषणे प्रवृत्तम्

हिमसंस्कृतवार्ता:- कुणाल कौशिकः, मोतिहारी

बगाहानगरे द्विगुणहत्यायाः कारणेन संवेदना प्रसारिता। यत्र शोभा तिवारी इत्यस्याः गृहे स्वपुत्र्या सह सुप्तमहिलायाः अज्ञात-अपराधिभिः निर्ममहत्या कृता। बुधवासरे प्रातःकाले घटितायाः हत्यायाः घटनायाः कारणात् बगाहानगरे परिसरेषु च सनसनीभूता अभवत्। स्थानीयजनानाम् सूचनां प्राप्य पुलिसदलं आगत्य विषयस्य अन्वेषणं अकरोत्। वदामः यत् सम्पूर्णा घटना पटखौली ओपी क्षेत्रस्य नारायणपुर स्थानीयतायां घटिता। दुष्टाः मातरं पुत्रीं च मारयित्वा बहिः कक्षं पिधितवन्तः इति शङ्का वर्तते। हत्यायाः कारणानि अद्यापि न प्रकाशितानि। पुलिस तत्स्थानं प्राप्य अन्वेषणकार्यं कुर्वन् अस्ति।

पटना- बेङ्गलुरु एक्सप्रेस इत्यस्मिन् याने बालिकायाः बलात्कारस्य प्रयासः, बिहारमूलस्य कोचसेवकः आरोपी अभवत्, यात्रिकाः तं भृशं ताडयन्ति स्म

हिमसंस्कृतवार्ता:- कुणाल कौशिकः, मोतिहारी

बेङ्गलुरु एक्सप्रेस इत्यस्मिन् याने बालिकायाः बलात्कारस्य प्रयासः, बिहारमूलस्य कोचसेवकः आरोपी अभवत्, यात्रिकाः तं भृशं ताडयन्ति स्म। सः चलयाने बालिकायाः बलात्कारस्य प्रयासं कृतवान् इति ज्ञात्वा पटनातः बेङ्गलुरुनगरं गच्छन्त्याः दूतरेलयाने यात्रिकाः अभियुक्तं भृशं मर्दितवन्तः। मंगलवासरे रात्रौ पटलीपुत्रा एक्सप्रेस इत्यस्मिन् कोचसेवकः बड्दयनेन बालिकायाः बलात्कारस्य प्रयासः कृतः तदा एषा घटना अभवत्। यदा क्रुद्धाः यात्रिकाः तत् ज्ञातवन्तः तदा ते अभियुक्तं ताडयन्ति स्म। अभियुक्तं मोहम्मद मुन्ना (५०) बिहारस्य गयानगरस्य निवासी अस्ति। सः विगत अष्टवर्षेभ्यः रेलवेसंस्थायां कोचसेवकः रूपेण कार्यं कुर्वन् अस्ति। सः बेङ्गलुरु पटना पटलीपुत्र एक्सप्रेस इत्यस्य एसी ३ टीयर बी-२ कोच इत्यत्र नियुक्तः आसीत्। अस्मिन् कोचमध्ये ७५ वर्षीयः महिला, तस्याः विवाहिता पुत्री, पौत्री (९) पौत्रः च एकत्र गच्छन्ति स्म। यदा रेलयानं नागपुरस्य समीपं प्राप्तवती तदा बालिका रात्रौ १ तः १:३० वादनपर्यन्तं स्नानगृहं गता। तस्मिन् समये अधिकांशः यात्रिकाः सुप्ताः आसन्। प्रशिक्षका मुन्ना बालिकां स्नानगृहं प्रविशन्तीं दृष्ट्वा पृष्ठतः एव द्वारं भङ्ग्य अन्तः प्रविष्टवती। सः अन्तः द्वारं कुण्डीकृत्य बालिकायाः वस्त्रं हर्तुं प्रयतितवान् इति कथ्यते। भीता बालिका विरोधरूपेण क्रन्दति स्म, येन अभियुक्तः भयभीतः अभवत्, सः तां धनं दत्त्वा शान्तं कर्तुम् अपि प्रयतितवान्। तस्याः निरन्तरं उद्घोषस्य कारणात् सः स्नानगृहस्य द्वारं उद्घाटितवान्, अतः बालिका अन्ते पलायितवती। एतस्मिन्नन्तरे तस्याः माता, पुत्री न प्रत्यागतवती इति अवगत्य यदा बालिका रोदनं कुर्वती तस्याः समीपं प्राप्तवती तदा सा तस्याः घटनायाः विषये अवदत्। क्रुद्धा माता अन्ययात्रिकान् जागृत्य घटितं कथयति स्म। एतस्मिन् समये क्रुद्धाः यात्रिकाः तं निर्ममरूपेण ताडितवन्तः। केचन जनाः तं रेलयानात् क्षिप्तुं इच्छन्ति स्म किन्तु अन्ये यात्रिकाः रेलसंरक्षणबलं सूचयित्वा स्थितिं नियन्त्रितुं प्रयतन्ते स्म। पश्चात् आरपीएफ- अधिकारिणः कोचस्य समीपं गत्वा अभियुक्तं गृहीतवन्तः। राजकीय रेलवेपुलिसदलः युवकं निग्रहे गृहीतवती। तस्य विरुद्धं नागपुरस्थानके अग्रे कार्यवाही कृता। अधिकारिणः पीडितायाः तस्याः मातुः च आक्षेपं लक्षितवन्तः। यौनापराधात् बालसंरक्षणविधेयकस्य अन्तर्गतं प्रकरणं पञ्जीकृतम् अस्ति।

अयोध्यां न गमिष्यति लालू यादवः राष्ट्रवादी-जनतादलं राममन्दिरस्य प्राण प्रतिष्ठातः दूरं धारयति

हिमसंस्कृतवार्ता:- कुणाल कौशिकः, मोतिहारी

राजदनेता लालू यादवः राममन्दिरस्य प्राणप्रतिष्ठायां उपस्थितः न भविष्यति। पटनानगरे पत्रकारैः सह वार्तालापं कुर्वन् सः अयोध्यां न गच्छामि इति अवदत्। अयोध्यायां भगवतः श्रीरामस्य भव्यं मन्दिरं सज्जम् अस्ति। रामलालस्य जीवनं २२ जनवरी दिनाङ्के मन्दिरे अभिषिक्तं भविष्यति। मन्दिरस्य उद्घाटनं प्रधानमन्त्री नरेन्द्रमोदी करिष्यन्ति। अस्य विषये विपक्षः आक्रामकः अस्ति। राजद-जदयू, द्वयोः दलयोः नेत्रोः मध्ये राममन्दिरस्य अपमानार्थं स्पर्धा वर्तते। परन्तु गतदिनेषु नीतीशकुमारस्य रणनीतौ परिवर्तनं निश्चितरूपेण अभवत्।

पुलिसस्थानके पुलिसकर्मिणः संग्रहीत- मद्यविक्रयं कुर्वन्तः आसन्। मोतीपुरस्य पुलिस स्थानकप्रमुखः कुमार अमिताभः मुख्यालयेन निष्कासितः

हिमसंस्कृतवार्ता:- कुणाल कौशिकः, मोतिहारी

डीजीपी आरएस भट्टीः इत्यनेन मोतीपुरपुलिसप्रभारी कुमार अमिताभः मद्यस्य तस्करीः सह सहभागितायां आरोपितः, २०२४ तमस्य वर्षस्य जनवरीमासे १५ दिनाङ्कात् निष्कासितः। विभागीयजागृत्या तस्य कर्तव्यनिर्वहणे उदासीनतायाः, गम्भीरप्रमादस्य च दोषी इति ज्ञातम्। 13 जनवरी 2024 दिनाङ्के गुप्तसूचनायाः आधारेण निषेध-एककस्य दलेन पटनातः गत्वा मोतीपुरनगरस्य थानाप्रमुखस्य कुमार अमिताभस्य आवासीयसङ्कुलस्य अन्वेषणं कृतम्, यस्मिन् बरामदे विशालमात्रायां मद्यस्य स्थापनं प्राप्तम् तस्य प्राङ्गणस्य अन्वेषणेन ज्ञातं यत् कुमार अमिताभः अवैधरूपेण मद्यस्य संग्रहणं करोति स्म, मद्यतस्करीः सह सहभागिताम् अपि अकरोत्। तदतिरिक्तं तस्य पुलिसस्थानकस्य डायरी लम्बितरूपेण प्राप्ता, मलखाना अपि सम्यक् अद्यतनीकरणं न कृतम्।

पाकिस्ताने ईरानेन कृतम् वायवीयमाक्रमणम्

हिमसंस्कृतवार्ता:- युवराजभट्टराई

ईरान देशेन पाकिस्तानस्य आतंकवादिनां स्थानकद्वये कृतं वायवीयमाक्रमणम्, ड्रोन-यानेन मिसाइल इति आग्नेयास्त्रेण च कृतम् वायवीयमाक्रमणम्। ईरानेन पाकिस्ताने आतङ्क-गुल्मस्य स्थानकेषु आक्रमणस्य कृतं प्रबल प्रतिपादनम्। अवधेयमस्ति यदेतद् एकं वैमानिकम् आक्रमणम् आसीत्। अथ चैतदाक्रमणं ब्लूचिस्तानस्य पंजगुर-क्षेत्रे विहितम्। आक्रमणस्य अनन्तरं ईरानस्य पक्षतः प्रोदितम् आसीत् यत् तेन "जैश अल अदल" इत्याख्यस्य आतङ्क-गुल्मस्य गुह्य-स्थानकेषु आक्रमणम् आचरितम्, यद्यपि प्रातः यावत् पाकिस्तान-पक्षतः एतस्य आक्रमणस्य विषये न कापि पुष्टिः विहिता आसीत् न हि किमपि खण्डनं तेन कृतम्। तदनु पाकिस्तानेनापि लोकलज्जावशात् दशनविहीनसिंह इव प्रतिक्रिया कृता अस्ति।

पाकिस्तानस्य कठोरा प्रतिक्रिया

ईरानस्य आक्रमणस्य अनन्तरं पाकिस्तानेन कठोरा प्रतिक्रिया प्रदत्तास्ति। अनेन प्रोक्तम् यदस्य आक्रमणस्य गम्भीरपरिणामाः ईरानेन अनुभविष्यन्ते इत्यपि पाकिस्तानेन सञ्चेतितम् अस्ति। पाकिस्तानस्य विदेश-कार्यालयस्य पक्षतः प्रतिपादितमस्ति यत् तेहरान-ईरानेन विनैव कारणं पाकिस्तानस्य उड्डयनक्षेत्रे निविश्य आक्रमणानि कृतानि, येन द्वौ बालकौ मृत्युमुपगतौ त्रयः अन्ये च आहतौभूताः सन्ति। विदेश-कार्यालयस्य प्रवक्त्री मुमताज जहरा बलूचः प्रोदैरयत् यत् पाकिस्तानस्य सम्प्रभुतायाः एतद् उल्लङ्घनम् अस्ति अतः नैतत् कदापि स्वीकार्यम् अस्ति। अथ चास्य गम्भीराः परिणामाः नूनमेव ईरानदेशे अपि भविष्यन्ति।

शेयरविपणिः शेयर-विपणिः अधोगतः, सेन्सेक्सः १६०० अङ्केभ्यः अधिकं स्वलितः, निफ्टी २१,६०० बिन्दुभ्यः न्यूनः अभवत्

(हिमसंस्कृतवार्ता:- दिलीपः (नादौनम्) वैश्विकविपणः दुर्बलप्रवृत्तेः कारणात् भारतीयशेयर विपणिः जनवरीमासे १७ दिनाङ्के न्यूनतायाः सह उद्घाटितः। गुरुवासरे सेन्सेक्स-निफ्टी इत्ययोः उभयोः तीव्रः पतनः अभवत्। विपणः उद्घाटितमात्रेण सेन्सेक्सः १००० अङ्कानां अधिकं पतनं कृत्वा ७२००० अङ्केभ्यः अधः गतः। यदा निफ्टी २१६५० तः अधः उद्घाटिता। तदनन्तरं शेयरविपणौ बहु आरोहावरोहौ दृष्टौ। बुधवासरीय व्यापारसत्रे शेयरविपणौ विक्रयणस्य वर्धस्वम् आसीत्। गतव्यापार होरासु सेन्सेक्स-निफ्टी-कम्पन्योः तीव्रः पतनम् अभवत्। अपराह्णे ३ वादने सेन्सेक्स १,६१९.०५ अङ्कैः अर्थात् (२.२१%) पतित्वा ७१,५०९.७२ इति स्तरं प्राप्तवान्। तस्मिन् एव काले निफ्टी ४६१.४५ अङ्कैः (२.०९%) पतित्वा २१,५७०.८५ इति स्तरं प्राप्तवान्। डॉलर बनाम रुप्यकः बुधवासरे व्यापारे अन्तरबैङ्क विदेशी विनिमयविपण्यां भारतीय मुद्रायाः रूप्यकस्य मूल्यं प्रति डॉलरं ८३.१८ इति मूल्ये प्रारब्धम्। ततः प्रतिडॉलरं ८३.१९ इत्येव पतितम्, यत् पूर्वसमापनमूल्यात् त्रयः पैसाः पतनम् अभवत्। एतेन सह भारतीयरूप्यकस्य मूल्यं प्रारम्भिकव्यापारे अपि प्रतिडॉलरं ८३.१५ इति उच्चतमं स्तरं प्राप्तवान्।

भारतेन 3-0तः श्रृंखला विजिता रोहित शर्मा स्पर्धापुरुषः शिवम दुबे च श्रृंखला पुरुषः चयनितौ

हिमसंस्कृतवार्ता:- कामेश्वर शर्मा। भारत - अफगानिस्तान देशयोः मध्ये विंशतिः - विंशतिः श्रृंखलायाः अन्तिमस्पर्धायां एम०चिन्नस्वामी क्रीडांगणे भारत देशेन अफगानिस्तान देशः द्वितीय सुपर कन्दुचक्रे 10 धावनांकैः पराजितः। टॉसमिति विजित्य भारतेन फलकक्रीडा चयनिता। भारतस्य प्रारम्भः सुदृढः नाभवत्। यशस्वी जायसवाल 4, विराट कोहली तथा संजु सैमसन 0, शिवम दुबे 1, धावनांकान् एव अर्जिताः। परञ्च तत्पश्चात् रोहित शर्मा 69 कन्दुकेषु 8 षट्काणां 11 चतुष्काणां च साहाय्येन अविजित 121* तथा रिंकु सिंह 39 कन्दुकेषु 6 षट्काणां 2 चतुष्कायोः च साहाय्येन अविजित 69* धावनांकान् अर्जितवान्। एतयोः साहाय्येन भारत देशः 20 कन्दुकेषु 213 धावनांकानां लक्ष्यं स्थापितवान्। प्रत्युतरे अफगानिस्तानस्य प्रारम्भः सुदृढः अभवत्। गुरबाज 32 कन्दुकेषु 50, जदरान 50, गुलबदीन नायब 23 कन्दुकेषु अविजित 55, मोहम्मद नबी 16 कन्दुकेषु 34 धावनांकान् अर्जितवन्तः। एतेषां साहाय्येन अफगानिस्तान देशः अपि 20 कन्दुचक्रेषु 212 धावनांकान् अर्जितवान्। तदनन्तरं सुपर कन्दुचक्रे अफगानिस्तान देशेन 1 कन्दुचक्रे 16 धावनांकाः अर्जिताः। तदनन्तरं भारतेन अपि 1 कन्दुचक्रे 16 एव धावनांकाः अर्जिताः। द्वितीये सुपर कन्दुचक्रे भारतेन 1 कन्दुचक्रे 11 धावनांकाः अर्जिताः। प्रत्युतरे अफगानिस्तान देशेन 3 कन्दुकेषु 2 स्तोभानौ 1 धावनांकः अर्जितः। अनेन प्रकारेण भारतेन अफगानिस्तान देशः 10 धावनांकैः पराजितः। स्वकीयोत्तम प्रदर्शनाय रोहित शर्मा स्पर्धापुरुषः तथा शिवम दुबे श्रृंखलापुरुषः चयनितौ।

॥ श्रीरामायणकथा ॥

हिमसंस्कृतवार्ता, प्रदीपः
pradipnath997@gmail.com

लङ्काकाण्डम् (षष्ठितमः सर्गः) श्रीरामद्वारा सीताग्रहणम्, महादेवद्वारा च दर्शितेन दशरथेन सह श्रीरामस्य कथोपकथनम्। (द्वितीयः खण्डः)

सर्वशक्तिमान् रामः भ्रात्रा लक्ष्मणेन सह स्वया कान्त्या दीप्यमानं विमानस्थं पितरम् अपश्यत्। विमानस्थः महीपतिः दशरथोऽपि प्राणैः प्रियतरं पुत्रं दृष्ट्वा अत्यन्तं हृष्टः अभवत्। ततः महीपतिः दशरथः पुत्रं रामम् अङ्के आरोप्य बाहुभ्यां गृहीत्वा श्लिष्ट्वा वचनम् अब्रवीत् वत्स राम! त्वया विहीनस्य मम स्वर्गसुखमपि समानं नास्ति। हे राम! तव प्रव्राजनाथं कैकेय्या यानि वाक्यानि उक्तानि तानि इदानीमपि मम हृदये स्थितानि सन्ति। तत् किमपि वा भवतु, इदानीं सलक्ष्मणं त्वां कुशलिनं दृष्ट्वा नीहाराद् इव सूर्यः यथा अद्य अहं दुःखाद् विमुक्तः अस्मि। हे पुत्र! अष्टावक्रेण धर्मात्मा कहलः ब्राह्मणः यथा अहमपि त्वया सुपुत्रेण तारितः अस्मि। हे सौम्य! अहम् इदानीमेव जानामि यत् त्वं साक्षात् पुरुषोत्तमः सुराणाम् इष्टसाधनार्थं रावणस्य वधार्थं गुप्तरूपेण मदृहे जन्म अलभथाः। हे शत्रुसूदन! राम! वनात् निवृत्तं गृहं गतं त्वां दृष्ट्वा कौशल्य्या अत्यन्तं प्रसन्ना भविष्यति।

हे राम! अयोध्यावासिनः सर्वे त्वाम् अभिषिक्तं वसुधापतिं दृष्ट्वा सन्तुष्टाः भविष्यन्ति। हे सौम्य! मम प्रीत्यर्थं सीतलक्ष्मणाभ्यां सह चतुर्दशवर्षाणि यावत् वने उषित्वा त्वया मम प्रतिज्ञा पूरिता। रावणं च हत्वा त्वया देवाः परितोषिताः। सम्प्रति तव वनवासकालः समाप्तः अभवत्। इदानीं भ्रातृभिः सह त्वं राज्यस्थः भूत्वा दीर्घमायुः अवाप्नुहि। इत्येवं ब्रुवाणं राजानं प्राञ्जलिः रामः अब्रवीत् हे धर्मज्ञ! सपुत्रां त्वां त्यजामि इति भवता कैकेयी यदुक्ता, सः घोरः शापः सपुत्रां कैकेयीं न स्पृशेत् प्रभो! कैकेय्याः भरतस्य च प्रसादं करोतु। रामस्य वचनं श्रुत्वा राजा दशरथः तथास्तु इत्युक्त्वा लक्ष्मणं श्लिष्ट्वा पुनः वचनम् अब्रवीत् हे धर्मज्ञ! रामे प्रसन्ने त्वं धर्म, विपुलं यशः, स्वर्गम्, उत्तमं महिमानं च प्राप्स्यसि। रामः सर्वस्य लोकस्य हितेषु सदा अभिरतः। सेन्द्राः त्रयः लोकाः, सिद्धाः, परमर्षयः च एतं महात्मानं पुरुषोत्तमम् अभिवाद्य अर्चन्ति। अतः त्वं सर्वदा तस्य महात्मनः शुश्रूषां कुरु। हे सौम्य! रामः देवानां हृदयम्। सः एव अक्षरं ब्रह्म। सीतया सह रामस्य शुश्रूषां कृत्वा त्वया विपुलं यशः अवाप्तम्। इत्येवं लक्ष्मणम् उक्त्वा राजा दशरथः शनैः बद्धाञ्जलिं स्थितां स्नुषां मधुरं वाक्यमब्रवीत् वत्से! त्वं रामस्य उपरि कुपिता मा भूः। त्वद्विषेणा रामेण तव विशुद्ध्यर्थम् एतत् कृतम्। हे पुत्रि! तव चारित्रलक्षणं सुदुष्करम्। तव चरित्रं दृष्ट्वा अन्यनारीणां यशः मलिनं भविष्यति। तव कृते स्वामिशुश्रूषणं प्रति मया किमपि वक्तव्यं नास्ति तथापि एतद् वदामि यद् रामः तव परं दैवतम्। इत्येवं पुत्रौ स्नुषां च प्रतिस्मादिश्य राजा दशरथः विमानेन इन्द्रलोकम् अगच्छत्।

स्टेट स्टार्टअप रैंकिंग-2022- सर्वोत्तमप्रदर्शनस्य राज्यत्वेन पुरस्कृतः हिमाचलप्रदेशः

नवदेहल्यां भारतमण्डपमे राज्यानां स्टार्टअप रैंकिंग-2022

हिमसंस्कृतवार्ता:- कार्यालयीय प्रतिनिधिः। कार्यक्रमस्य आयोजनं उद्योगप्रवर्धनविभागेन कृतम्। अस्मिन् अवसरे हिमाचलप्रदेशाय श्रेणी-ख (एककोटिभ्यः न्यूनजनसंख्यायुक्तानि राज्यानि) सर्वोत्तम-प्रदर्शकपुरस्कारः दत्तः। राज्ये सर्वोत्तम- स्टार्ट-अप- पारिस्थितिकीतन्त्रस्य विकासाय एषः पुरस्कारः दत्तः। राज्यस्य मूल्याङ्कनं सप्तसु उन्नयनक्षेत्रेषु २७ कार्यबिन्दौ च कृतम्। राज्ये स्टार्ट-अप इकोसिस्टम् अग्रे नेतुम् येषां महत्त्वपूर्णं योगदानम् अस्ति। राज्यं क्षमतानिर्माणनेता, वित्तपोषणनेता, स्थायित्वप्रवर्तकः, ऊष्मायनकेन्द्रम्, मार्गदर्शनविजेता, अभिनवनेता, संस्थागतविजेता च इति मान्यतां प्राप्तवान्। मुख्यमन्त्री सुखविन्दरसिंहसुक्खुः उद्योगविभागस्य स्टार्टअप-दलस्य च प्रशंसां कुर्वन् अवदत् यत् हिमाचलप्रदेशः न केवलं देशे अपितु सम्पूर्णं विश्वे स्टार्ट-अप-पारिस्थितिकीतन्त्रस्य निर्माणे अग्रणीः भवितुम् प्रयतते। सः अवदत् यत् राज्ये औद्योगिकीकरणस्य गतिं वर्धयितुं तथा च जीविकायाः अवसरान् सृजितुं स्टार्टअप-संस्थानां प्रचारार्थं प्रयत्नाः क्रियन्ते। अस्मिन् सर्वेषां हितधारकाणां कृते अन्तर्क्रियाशीलपटलस्य निर्माणं, उच्चशिक्षासंस्थासु जागरूकतायाः, प्रसारस्य च प्रभावीतन्त्राणां निर्माणं, स्टार्ट-अप-संस्थानां कृते एक्सपोजर- विपणन- अवकाशान् प्रदातुं च समाविष्टाः विविधाः उपक्रमाः सन्ति। सः अवदत् यत् अस्मिन् वर्षे राज्यसर्वकारः नूतनां स्टार्ट-अपनीतिं कल्पयिष्यति यस्मिन् ग्रामीणाधारित- स्टार्ट-अप-संस्थानां महिलानेतृत्वेन च स्टार्टअप- संस्थानां कृते विशेषाः प्रावधानाः भविष्यन्ति। राज्यसर्वकारः भारतीयप्रबन्धनसंस्थाने सिरमौर, अखिलभारतीय- चिकित्साविज्ञानसंस्थाने बिलासपुरे, डिजिटलप्रविधिशासनविभागे च नूतनानि ऊष्मायनकेन्द्राणि स्थापयिष्यति। उद्योगमन्त्री हर्षवर्धनचौहानः उक्तवान् यत् राज्यसर्वकारेण राज्ये औद्योगिकीकरणस्य प्रवर्धनार्थं निवेशकानुकूलं वातावरणं निर्मातुं महत्वाकांक्षिणः उपक्रमाः क्रियन्ते। सः अवदत् यत् राष्ट्रियस्तरे अपि सर्वकारस्य प्रयत्नस्य प्रशंसा क्रियते। हिमाचलप्रदेशः प्रतिव्यक्तिं सर्वाधिकं इन्क्यूबेटरकेन्द्रं येषु राज्येषु अन्यतमम् अस्ति। भारतसर्वकारस्य खाद्यप्रसंस्करणोद्योगमन्त्रालयेन आयोजिते विश्वखाद्यभारतकार्यक्रमे हिमाचलप्रदेशः अपि अद्यैव उत्कृष्टप्रदर्शनराज्यरूपेण चयनितः। उद्योगविभागः, हिमाचलप्रदेशः राज्य- स्टार्ट-अपक्रमाङ्कनकार्यक्रमे प्रशंसापत्रं प्रदत्तम्। प्रधानसचिवः उद्योगः आर. डी. नजीम, निदेशकः उद्योगः, राकेशकुमारः प्रजापति, संयुक्त निदेशकः दीपिका खत्री इत्येतेषां प्रशंसनीयकार्याणि कर्तुं प्रशस्तिपत्रैः सम्मानं कृतम्।

संस्काराय सच्छिक्षा हि प्रशस्यते

भारतवर्षस्य प्राणरूपः तन्नाम धर्मः हि, धर्मज्ञानं वा हि शिक्षायाः मूलम् । धर्मः नाम सज्जनता, मनुष्यत्वं वा । धर्मज्ञानविहीना शिक्षा पशुज्ञानवत् । अद्यतन्यां शिक्षायां धर्मचिह्नं हि नावलोक्यते । विश्वविद्यालयादीनां पाश्चात्योपेतशिक्षायाः कारणतः अधुना भारतीयधर्मसंस्कृतिर्हि प्रायः विलुप्ततां गतास्ति इति दृश्यते ।

पूर्वं गुरुकुलादिषु बालेभ्यः या मानवीया, नैतिकशिक्षा दीयते स्म, सा आधुनिक-शिक्षाप्रणाल्यां दुर्लभतां गतास्ति । तस्य परिणामतः, संयमस्य अभावतः च अधुना सर्वत्र व्यभिचारः हि प्रसृतः अवलोक्यते । केवलम् अर्थकरी विद्या न वास्तविकी शिक्षा । परम्परया आगता या त्यागमयी जीवनशैली, सा अधुना भोगमयी सञ्जाता अस्ति । मानसिक-परतन्त्रता हि समस्त-समस्यानां मूलम् । भारतवासिनः शनैः स्वकीयं मनः, मस्तिकञ्च पाश्चात्यसंस्कृत्यै समर्पितवन्तः सन्ति इति तु अवितथमेव । कारणं तेभ्यः परसंस्कृतिर्हि आधिक्येन रोचते, न वा स्वसंस्कृतिः ।

वर्तमाने समुचितशिक्षायाः नितराम् अभावः अस्ति । पाठ्यपुस्तकेषु नीतिशिक्षाया अभावः, तत्र धर्मसदाचारादीनान्तु गन्धः अपि न प्राप्यते । एवञ्चेत् भारतीयानां अध्यापक-विद्यार्थिनां कृते तत्समुपयोगिनी शिक्षा कथं स्यात् ? अहो, सर्वं विहाय 'फैसन'युगं हि आगतं तर्ह्यधुना किम् ?

नैव सोढुं शक्यते एतादृशी जनस्थितिः । पूर्ववत् सनातनधर्मस्य जागरणं, शास्त्राणाम् अध्ययनम्, देवभाषायाः सम्प्रसारणं, शिक्षाक्षेत्रेषु नीतिशिक्षायाः संयोजनं, सदाचारस्य पालनम् इत्याद्युपेता स्थितिः पुनरागच्छेत् भारतीये जनमानसे । एतदर्थं प्रत्येकं भारतीयानां स्वदायित्वमस्ति, सर्वैः प्रयत्नः करणीयः । पितरः स्वसन्ततिभ्यः स्वगृहे एव सुसंस्कारं दद्युः। ते शिष्टाचारिणः विनयशीलाः च कथं भवेयुः इति विषये अभिभावकाः सावधानपूर्वकं तेषाङ्कते प्रयत्नं कुर्युः। समुचितशिक्षया हि ते सन्ततयः अग्रे गत्वा देशस्य महान्तो जनाः, सत्पुरुषाः वा भवेयुः । सच्छिक्षा हि मानवस्य सुव्यक्तित्वं निर्माति । सनातनवाङ्मये सा शिक्षा निहिता वर्तते । तदुद्घाट्य स्वयम् अधीत्य च बालाः अपि तद्विशि प्रेरणीयाः ज्येष्ठैः। एवञ्चेत् जनसमाजः विकासदिशि अग्रे सर्तुमर्हेत् । यदि शिक्षायाः मानदण्डः निम्नस्तरीयः भवेत् तर्हि समाजः स्वयं निम्नगामी स्यात्, जनमानसं च न कदापि विकासदिशि सरेत् । अतः समाजे सच्छिक्षा हि प्रशस्या, लाभप्रदा च भवति सदा, परन्तु निम्नस्तरीयया, बौद्धिकतत्त्वरहितया वा शिक्षया तु समाजस्य लाभस्थाने हानिर्हि सञ्जायते इति, शम् ।

असमप्रदेशीयः विज्ञानशिक्षकः, नारदोपाध्यायः

